

Данилова Віта Іванівна
vitadanylova9@gmail.com

Костюк Дар'я Павліна
dasakosnuk768@gmail.com

Науковий керівник:
Коломієць Т. В., к. філос. н., доц.
ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОВЕДІНКИ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ВНАСЛІДОК ПАНДЕМІЇ

Наші уявлення про світ наразі неможливі без Інтернет-всесвіту. Визначальною рисою XXI століття є інформаційно-комунікативні технології, що включають в себе вільний доступ до інформації та обміну нею, відсутність будь-яких рамок. Наша комунікація повністю залежить від соціальних мереж, в яких зараз проживаємо наше життя. Будь-то Instagram, Tik-tok, Facebook - всі соціальні зв'язки пов'язані насамперед з ними. У них будуємо власне життя, кар'єру, вони допомагають нам спілкуватись, навчатись.

За часи пандемії кількість користувачів соцмереж невинно зростала. "На початку 2020 року в Україні було 19 мільйонів користувачів, у 2021 році цифра досягла 26 мільйонів. Водночас проникнення соцмереж зросло наполовину: наразі у них зареєстровані 60 відсотків населення країни, тоді як у січні 2020 року було трохи більше ніж 40 відсотків", - за даними "Інтерфакс-Україна". [1]

За даними ІТ компанії GlobalLogic кількість користувачів з України в Instagram збільшилась на 22%, в Facebook на 7%. [1] Таку тенденцію можна пояснити браком живого спілкування, появою вільного часу та бажанням бути в тренді. За даними GlobalWebIndex, 42% інтернет-користувачів витрачають більше часу на соцмережі, ніж до пандемії. За даними спільного звіту креативного агентства We Are Social та платформи Hootsuite в середньому типовий користувач соціальних мереж витрачає на них 2,5 години в день. [2] Оскільки за пандемії значна частина людей була вимушена перейти на дистанційний формат роботи, то спілкування в соціальних мережах перейшла на новий рівень. Часи коронавірусу лише підкреслили різноманітність соціальних мереж та їх важливість. Від початку пандемії і до нині соціальні медіа були одними з провідних джерел достовірної інформації щодо оновлень про коронавірус. Хоча на початку 2020 року оновлення щодо самого вірусу користувалися великим попитом, то станом на січень 2021 року інформація про

вакцини стала більш затребуваною. Ще однією важливою метою використання соціальних платформ була потреба у соціальній взаємодії, адже спілкування face-to-face стало небезпечним для здоров'я. Саме з метою вберегти своїх співробітників значна частина компаній переходила на дистанційну роботу, студентів та школярів переводили на дистанційне навчання, а тому соціальні мережі стали незамінними помічниками.

Не менш важливим фактом є підняття суспільно важливих тем, що зараз масово розповсюджується соціальними мережами. Все більше в соціальних мережах приділяється увага таким проблемам: забруднення навколишнього середовища, гендерна нерівність (насильство проти жінок), сексизм, расизм, бідність, негуманне ставлення до тварин.

Таким чином, в соціальних мережах люди можуть легко знайти свою групу однодумців, об'єднатись, обмінюватись важливою інформацією, доносити ці проблеми до суспільства, створювати онлайн акції та протести.

Незважаючи на таку кількість позитивних сторін соціальних мереж, вони містять також і низку загроз та недоліків, які залишаються актуальними і в часи пандемії. Одними з найбільш розповсюджених проблем є дезінформація, порушення приватного життя та політична пропаганда, кіберзалякування та переслідування. Ці проблеми різним ступенем виявлялися у користувачів різних соціальних мереж, таких як Facebook, Instagram, Twitter, Youtube і Snapchat.

Все складніше стає запатентувати або хоча б захистити авторські права в соціальних мережах, адже інформаційний потік став настільки великим, що відслідкувати хто був першопочатківцем того чи іншого тренду стає вже не можливим. Наприклад, беремо танці або музику в Tik-tok, бачимо як безліч людей просто копіюють рухи чи слова, тим самим просто привласнюють собі чийсь творчість. Після того, як інформація опублікована на сайті соціальної мережі, вона більше не є приватною і може бути вільно відкритою для інших, незалежно від того, наскільки надійними є налаштування конфіденційності.

Ще один недолік соціальних мереж – це те, що інформація про людей не завжди є достовірною. Кожен вибудовує себе таким чином, щоб його визнали інші, створює образ, якого прагне дотримуватись. І. Гофман писав: «Індивід може виражати себе таким чином, щоб створити у інших враження, яке спонукає їх діяти добровільно, але згідно з його власним планом». [3, с.32] Згідно з його драматургійним підходом кожна людина насить маски, змінює їх відповідно до ситуацій. Спосіб, яким Гофман пояснює, як люди представляють себе в суспільстві, полягає в метафорі театральної вистави. Світ перетворюється на живу сцену, де кожен є актором, налаштовуючи свої вистави відповідно до соціальних

очікувань. Ми використовуємо ці вистави, щоб створювати певне враження про себе. Застосувавши цю теорію для аналізу поведінки людей в соціальних мережах, ми виявили, що соціальні актори таких мереж часто створюють певний образ (одягають маску) і грають перед аудиторією певну роль (виставу), мають очікування щодо реакції глядачів. Створюючи акаунти в Instagram чи Tik-tok, індивіди все більше очікують від інших людей їхнього схвалення, в результаті бачимо ситуацію, коли після певної ізоляції від них, людина часто не розуміє хто вона, бо часто очікувала від інших того, що повинна вирішувати сама для себе. Таким чином, бачимо, що вияв індивідуальності виступає для нас як спосіб популяризації власної марки. Коли індивід виконує якусь життєву партію під час взаємодії з іншими, він неявно просить своїх спостерігачів всерйоз сприймати створений перед ними образ. Здатність індивіда до «самовираження» (і тим самим його здатність справляти враження на інших) містить, мабуть, два абсолютно різних види знакової активності: довільне самовираження, яким він дає інформацію про себе, і мимовільне самовираження, яким він видає себе. [3, с.33] Саме тому іноді образи людей виявляються неправдивими. Наприклад, коли ми стаємо свідком як людина, яку ми знаємо зі соціальних мереж як порядного сім'янина, насправді зраджує дружині. У соціальних мережах часто люди намагаються здаватись кращими версіями себе та прирівнювати себе до інших.

Ще одним негативним впливом соціальних мереж є булінг. Особливо гостро він виражається саме в Інтернет-просторі через незахищеність та анонімність джерела булінгу, від нього важко позбутись, адже від може досягти людей, незалежно від того, де вони перебувають і що вони роблять. Іншим недоліком є те, що через вплив соціальних мереж девіантна поведінка стає чимось нормальним. Яскравим прикладом є тренд в Тік Тоці викручувати колпачки з колес машин та знімати це на відео. [4] Більше того, соціальними мережами шириться контент, який може бути навіть загрозою для здоров'я та життя. Активізація груп смерті та інших «челенджів», які підштовхують дітей до самогубства. 16 лютого внаслідок тренду у Тік Тоці «випий 40 таблеток та....» загинула 13 річна дівчина, відомо про госпіталізацію ще трьох дітей. За даними Укрінформ: «популярні серед підлітків та дітей виклики, такі як «падіння в стрибку» (tripping jump challenge) або «проломити-череп-челендж» (skull-breaker challenge), масове отруєння капсулами для прання (tide pods challenge), «суїцидальний челендж Момо», «удушення\непритомність\втрата свідомості» (choking / fainting / pass-out challenge) й

найостанніший – «випий 40 таблеток та....», вже призвели до багатьох травмувань і смертей». [5]

Бувають випадки, коли соціальні мережі стають приводом «романтизації» вбивці. Цього року у Казані відбулась стрільба у школі, де загинуло 9 людей.[6] Зробив це Ільназ Галявієв, колишній учень цієї ж школи. З часом почали з'являтися все нові й нові акаунти, що були посвячені йому. Все більше дівчат 12-13 років, почали говорити про його красу та намагались виправдати його, акцентуючи увагу на його зовнішності та молодому віці. Соціальні мережі все більше змушують забувати людей про здоровий глузд та формувати викривлене уявлення про навколишній світ.

Іншою проблемою є «кліпове мислення», яке проникло в наше суспільство дуже глибоко, та вкорінилось в нього. Адже зараз більшість людей сприймає інформацію дуже короткими шматочками, які повинні вкластися в 15 секунд, а то й менше.

Отже, точно визначити, чи мають соціальні мережі позитивний чи негативний вплив на людину не можна. Бачимо, що з їх допомогою у нас формується абсолютно новий вид соціалізації, де немає перешкод як часових, так і просторових рамок. Наразі не важливо в якому місті чи часовому поясі проживає індивід, можна просто відправити смс-повідомлення, чи зв'язатися через соціальні мережі.. Проте, є ряд недоліків, що значно підриває самотність та унікальність кожної особистості. Таким чином, бачимо, що пандемія збільшила рівень користувачів та час проведення в Інтернеті. Відбулись зміни, які перебудувались різко та безповоротно, для деяких пандемія запустила механізм змін, що мають більш глибокий характер для всього суспільства. Такі ж зміни спостерігаємо в поведінці людей та їх базових потребах.

Список використаних джерел:

1. Кондратенко М. За рік карантину кількість українців у соцмережах зросла на сім мільйонів [Електронний ресурс] / Микола Кондратенко // Інтерфакс-Україна. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/za-rik-karantynu-kilkist-ukrainsiv-u-sotsmerezkhakh-zrosla-na-sim-milioniv/a-56899697>.

2. Пристай Д. Онлайн 2020. Як пандемія вплинула на онлайн-користування [Електронний ресурс] / Денис Пристай // Суспільне. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://suspihne.media/74631-onlajn-2020-ak-pandemia-vplinuia-na-onlajn-koristuvanna/>.

3. Гофман І. Представлення себе іншим у повсякденному житті. М .: Канон-Пресс, 2000.

4. Новий TikTok-челендж: у Луцьку підлітки крадуть автомобільні ковпачки [Електронний ресурс] // Конкурент. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://konkurent.ua/publication/76897/noviy-tiktok-chelendzh-u-lutsku-pidlitki-kradut-avtomobilni-kovpachki-video/>

5. Небезпечні челенджі: психологи радять батькам та педагогам «зануритися» у кіберпростір [Електронний ресурс] // Укрінформ. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3193868-nebezpecni-celendzi-psihologi-radat-batkam-ta-pedagogam-zanuritisa-u-kiberprostir.html>.

6. Стрілянина у школі в Казані у Росії: загинули мінімум 9 людей [Електронний ресурс] // ВВС. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-57068208>.